

Tocs de campanes

Santa Perpètua de Mogoda

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Església parroquial de Santa Maria (08130 -Santa Perpètua de Mogoda)

Coordenades:

Latitud: 41.53527
Longitud: 2.17898
UTM Est (X): 431512
UTM Nord (Y): 4598505

Classificació

Número de fitxa 08260 - 180
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Costumari
Estil / època: Contemporani
Segle XIX-XX
Any 1886
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Publicat
Protecció Legal
Observacions protecció: Llei 2/1993, de 5 de març,
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Pública
Fitxes associades:

[Església parroquial de Santa Perpètua](#)

Autoria de la fitxa Goretti Vila i Fàbregas
Data de registre de la fitxa: dv., 03/04/2009 - 02:00

Descripció

Els tocs de campanes formen part d'una antiga tradició recollida per Fermí Vinyals, tan a partir de la documentació consultada com del seu propi record.

L'acta del 18-IV-1886 ens parla de coses importants pel que fa a l'ús de les campanes per afers profans, però en referència a aquesta tradició se'ns parla que procedia de temps immemorials.

En temps passats la comunicació més ràpida que tenien a mà els nostres avantpassats, era el so de les campanes, amb el qual es feien tocs diferents per a cada cosa que volien comunicar. A les dotze en punt era l'hora d'anar a dinar. Segons Teresa Sala i Folguera aquest era el Toc d'Àngelus, a principis de segle XX, els pagesos paraven i es treien la gorra per escoltar el toc.

Però a la una de la tarda es tornava a ventar la campana major, que despertava els endormiscats perquè era hora de tornar a la feina.

Per altra part tant si era de dia com de nit, si es presentava una tempesta amb perill de pedregada, el campaner feia un toc especial amb tres campanes, dues de petites i la major, que es ventava pausadament, amb les quals feia un conjunt melòdic de reclam que incitava a la pregària, i d'aquell toc se'n deia tocar a bon temps.

Per les cases llavors s'encenien els ciris que havien estat al monument del temple el Dijous i Divendres Sant, i la gent pregava perquè tot el bé de Déu de les collites en les quals havien posat el seu treball, eren en perill. I mentre es tocava a bon temps, el Senyor rector pujava al comunidor i amb la veracreu beneïa el terme pels Quatre punts cardinals, cerimònia que era de ritual.

Altres tocs profans dels quals no se'n fa referència a l'acta, era el tocar a foc i a sometent, tocs que es feien a l'arrematada, el primer amb una campana sola i el segon amb les dues campanes majors que mobilitzaven ràpidament tots els veïns del terme municipal.

Els tocs principals de caire religiós també eren força diversos.

El "repic de campanes" es feia al capvespre de la vigília d'una festa, amb dues campanes petites repicant rampelludament de forma descompassada bo i brandant la major; i tractant-se de festes assenyalades es capitombava tal campana, fent sortir de polleguera l'esforç del campaner. A voltes es capitombaven les dues majors. En aquest casos al cloquer hi havia dos campaners, si es tractava d'una festa molt especial.

El "toc de bateig" es feia a base de dues campanes petites mogudes descompassadament i a rampellades i resultava un conjunt molt alegre.

Teresa Sala i Folguera, relata que després de la guerra civil el Toc de bateig es feia en tres seqüències. A la primera es feia sonar, amb el batall, primer una campana amb un ritme de dos temps curts i un llarg fent moure el batall i, tot seguit, sense cap pausa ni silenci musical, l'altra campana amb el mateix ritme. De tan en tant es feien sonar cinc temps curts consecutius. A la segona seqüència, es continuava el mateix ritme de la primera seqüència, és a dir, dos curts i un de llarg, però tan sols amb la campana petita i mentrestant es feia "rodar" la grossa, és a dir, es deslligava la corda unida al batall i es feia girar la campana tres-cents seixanta graus. Si es feia "rodar" molt temps la campana grossa, volia dir que el padrí havia pagat bé el campaner. La tercera seqüència era idèntica a la primera, donant per clos el toc" (AADD, 1999: 76-79).

L'"anunci de la mort d'un feligrès" començava tocant batallades amb la campana major, si era difunta se'n tocaven nou i si era difunt onze. Immediatament continuava l'anunci brandant dues campanes petites llançades descompassadament, fent dos tocs si es tractava d'una dona i tres si era un home, i si el difunt era un infant es feia un toc amb batallades alternades, amb una campana petita i la mitjana, toc que no es confonia pas amb cap altre. I de tal anunci se'n deia tocar a albat (Vinyals, 1994: 346-347).

Teresa Sala i Folguera (AADD, 1999: 76-79) hi afegeix també "El toc d'enterro" i el "Toc D'ajuda". El toc d'enterro es feia mitja hora abans de l'enterrament, es feia el toc de morts amb to llanguid, sense la introducció de les batallades. Després es tornava a tocar al començar la cerimònia i, quan sortien de l'església, es repetia el toc de morts fins que el campaner veia des del campanar que el mort havia arribat a la fi del poble, per anar cap al cementiri.

El Toc d'Ajuda es feia quan una vídua recent necessitava ajuda per treballar al camp, a l'època de segar o bé quan es collia el raïm, es feia un toc des del campanar i es presentaven els homes del poble a la plaça i es distribuïa la feina. Es feia només quan era una cosa immediata, que s'hagués mort quinze dies abans de recollir, però si feia un any ja es buscava jornalers.

Història

Teresa Sala i Folguera compilà alguns aspectes relacionats amb els diferents tocs de campanes i els campaners de Santa Perpètua, en un treball inèdit, dedicat al seu avi Genís Sala, un resum del qual és publicat posteriorment a; El que sabem del segle XX. D'aquesta publicació en reproduïm aquí un fragment: " (En Genís Sala) ensenyava els diversos tocs de les campanes als campaners que hi va haver. Abans de la guerra existien quatre campanes - una de grossa, una de mitjana i dues de petites - les quals van ser foses durant la guerra per a construir material militar. Un cop acabada la guerra, se'n van posar només dues, una més grossa que l'altra. Una va ser feta d'una campana que hi havia a l'antiga estació de les Plumes, l'altra la va regalar Josep Maria Rovira. A partir de l'any 1973 els tocs de campanes comencen a fer-se per mitjans elèctrics.

Els últims campaners del poble van ser, per ordre cronològic: en Salet, en Melcior, en Peret Cinto, el fill d'en Salet- després de la guerra- i el Luna.

Bibliografia

RICART, J., Díez, M., Vilàs, E., Aymerich, L., Morral, J. (1999). El que sabem del segle XX. Història de Santa Perpètua de Mogoda 1900-1979. Ajuntament de Santa Perpètua de Mogoda. Volum 2. Pàg. 76-78.

Llei 2/1993, de 5 de març, de foment i protecció de la cultura popular i tradicional i de l'associacionisme cultural (DOGC n. 1719, de 12.3.1993).

Llei 2/1993, de 5 de març,

VINYALS i ROVIRA, Fermí (1994). Història de Santa Perpètua de Mogoda. Des de la prehistòria als primers anys del segle XX. Santa Perpètua de Mogoda.